

Anonymizovaná verze

Překlad

C-800/19 - 1

Věc C-800/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

30. října 2019

Předkládající soud:

Sąd Apelacyjny w Warszawie (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

30. října 2019

Žalobce:

SM

Žalovaná:

Mittelbayerischer Verlag KG

[omissis]

ROZHODNUTÍ

ze dne 30. října 2019

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny (Odvolací soud ve Varšavě, I občanskoprávní oddělení) [omissis]

[omissis] [složení]

po projednání dne 30. října 2019 ve Varšavě

na neveřejném jednání

věci týkající se žaloby předložené SM

proti společnosti Mittelbayerischer Verlag KG se sídlem v Řezně [(Německo)]

týkající se ochrany osobních práv

na základě odvolání žalované

proti rozsudku Sądu Okręgowego w Warszawie (krajský soud ve Varšavě) ze dne 5. dubna 2019,

[*omissis*]

jehož předmětem je zamítnutí žaloby,

r o z h o d l t a k t o:

I. požádat Soudní dvůr Evropské unie, aby v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce rozhodl o následujících otázkách:

1. Musí být čl. 7 bod 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1), vykládán v tom smyslu, že se příslušnost založená na hraničním určovateli, kterým je centrum zájmů, použije ve věci, ve které fyzická osoba podá žalobu za účelem ochrany svých osobních práv v případě, kdy internetová publikace, o níž tvrdí, že porušuje tato práva, neobsahuje informace přímo nebo nepřímo související s touto konkrétní fyzickou osobou, ale obsahuje informace nebo prohlášení naznačující hanebné činy skupiny lidí, ke které žalobce patří (v tomto specifickém případě: národa), v čemž žalobce spatřuje porušení svých osobních práv?

2. Je třeba ve věci majetkové a nemajetkové ochrany osobních práv před jejich porušováním na internetu při zvažování důvodu pro příslušnost stanoveného v čl. 7 bodě 2 nařízení [[*omissis*] č. 1215/2012 [*omissis*]], tj. při posuzování, zda je vnitrostátní soud soudem místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, vzít v úvahu takové okolnosti, jako například:

- okruh příjemců, kterému jsou obecně určeny internetové stránky, na kterých došlo k porušení,
- jazyk, ve kterém jsou tyto internetové stránky a příslušná publikace sepsány,
- čas, po který měli příjemci spornou internetovou informaci k dispozici,
- individuální okolnosti na straně žalobce, jako je osud žalobce během druhé světové války a jeho současná společenská činnost, uváděné v projednávané věci jako odůvodnění zvláštního práva podat žalobu k soudu proti šíření obvinění proti skupině lidí, společenství, jehož žalobce je členem?

[*omissis*] [procesní údaje]

[*omissis*] [složení]

[omissis]

Odůvodnění rozhodnutí ze dne 28. října 2019

[omissis] [podrobnosti týkající se účastníků řízení]

[omissis] [opakování]

Předmět sporu,

1. Předmětem sporu jsou návrhy[:] nařít žalované, aby učinila prohlášení, v němž se omlouvá žalobci za porušení jeho osobních práv, jehož se dopustila použitím výrazu „polský vyhlazovací tábor“ na internetu, zakázat další šíření výrazů „polský vyhlazovací tábor“ nebo „polský koncentrační tábor“, a to v jakémkoli jazyce, jakož i nařít žalované, aby zaplatila částku ve výši 50 000 PLN Polskiemu Związku Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych (polský svaz bývalých politických vězňů nacistických věznic a koncentračních táborů).

Skutkový stav a stanoviska účastníků řízení

2. Žalobce, SM, je Polák s bydlištěm ve Varšavě, který byl během druhé světové války vězněm tábora v Auschwitz (Osvětim). Žalobce se zabývá činnostmi zaměřenými na zachování povědomí veřejnosti o obětech zločinů spáchaných nacistickým Německem na Polácích během druhé světové války, na příklad tím, že se účastní vzdělávacích akcí.
3. Žalovaná společnost má sídlo v Německu a vydává v němčině online časopis regionální povahy na adrese: www.mittelbayerische.de, který je prostřednictvím internetu dostupný také v jiných zemích, včetně Polska.
4. Dne 15. dubna 2017 vyšel na internetových stránkách www.mittelbayerische.de článek s názvem „Ein Kämpfer und sein zweites Leben“. Publikace představuje válečný a poválečný osud žida Izraela Offmana, který přežil holocaust, narodil se v Częstochowie (Čenstochová, Polsko), byl v roce 1941 deportován do ghetta, poté prošel tábory Bliżyn, Auschwitz – Birkenau (Osvětim – Březinka), Sachsenhausen a Dachau, byl nuceně nasazeným dělníkem v Leonbergu a Plattlingu a po válce se trvale usadil v Německu. Článek začíná příběhem o tom, jak se v roce 1961, „když se narodilo třetí dítě Izraela Offmana, úředník matriky v Dolním Bavorsku odmítl zaregistrovat jméno, které si pro dívku vybrali rodiče, a tvrdil, že zní příliš cize a že ho nelze německy vyslovit. Článek vysvětluje, že rodiče chtěli dát své dceři jméno „Faya“, protože to bylo jméno sestry Izraela Offmana, která – citující původní obsah článku: „byla zavražděna v polském vyhlazovacím táboře Treblinka“.

5. Je nesporným historickým faktem, že tábor Treblinka byl německým nacistickým vyhlazovacím táborem vybudovaným během druhé světové války v okupovaném Polsku.
6. Podle tvrzení žalované, které žalobce nepopřel, byl původní výraz „polský vyhlazovací tábor Treblinka“ dostupný na internetu pouze několik hodin dne 15. dubna 2017, a to od 5:00 hod., kdy byl celý článek zveřejněn na internetu, do asi 13:40 hod., kdy byl po e-mailovém zásahu polského konzulátu v Mnichově uvedený fragment nahrazen obsahem: „byla zavražděna v německém nacistickém vyhlazovacím táboře Treblinka v okupovaném Polsku“. Odkaz pod článkem v souvislosti s tím poskytuje stručné vysvětlení, že původně byl v textu použit výraz „polský vyhlazovací tábor Treblinka“ a poté byla tato formulace opravena.
7. Spolu se žalobou předložil žalobce výtisk sporné publikace v již opravené verzi. Žalobce v žalobě nespécifikoval okolnosti, za kterých se o publikaci dozvěděl. Na usnesení Sądu Apelacyjnego w Warszawie (odvolací soud ve Varšavě), kterým byl právní zástupce žalobce vyzván, aby upřesnil skutkové okolnosti žaloby tím, že upřesní, zda žalobce ovládá němčinu, kdy (před nebo po opravě sporného výrazu) a jak (přímo z internetu nebo ze zprávy od třetích stran) se dozvěděl o publikaci, nebylo odpovězeno.

Návrhová žádání a stanoviska účastníků řízení

8. Za těchto skutkových okolností podal žalobce u Sądu Okręgowego w Warszawie (krajský soud ve Varšavě) žalobu ze dne 27. listopadu 2017. Žalobce se domáhá ochrany svých osobních práv, zejména národní identity a národní důstojnosti, prostřednictvím toho, že bude žalované:
  - zakázáno jakýmkoli způsobem používat výrazy „polský vyhlazovací tábor“ nebo „polský koncentrační tábor“ v němčině nebo v jakémkoliv jiném jazyce ve vztahu k německým koncentračním táborem nacházejícím se v okupovaném Polsku během druhé světové války;
  - nařízeno, aby na svých internetových stránkách zveřejnila prohlášení, jehož znění je uvedeno v žalobě, kterým se omluví žalobci za porušení jeho osobních práv, k němuž došlo v internetové publikaci ze dne 15. dubna 2017, ve které se naznačuje, že vyhlazovací tábor Treblinka byl vybudován a provozován Poláky;
  - nařízeno, aby zaplatila polskému svazu bývalých politických vězňů nacistických věznic a koncentračních táborů částku ve výši 50 000 PLN.
9. Při odůvodnění příslušnosti polského soudu se žalobce odvolával na rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech eDate v. Martinez (C-509/09 a C-161/10).
10. Žalovaná společnost [-] před napadením opodstatněnosti věci [-], podala návrh na zamítnutí žaloby z důvodu nepřislušnosti polských soudů. Žalovaná zdůrazňuje, že na rozdíl od spojených věcí C-509/09 a C-161/10 – se internetový článek, který

se stal základem pro žalobu SM, přímo netýká žalobce. Žalovaná rovněž poukazuje na regionální profil a rozsah své činnosti, která pokrývá Horní Falc a zaměřuje se v podstatě na regionální zprávy, přičemž záložka „Německo a svět“ se v menu internetových stránek nachází až na čtvrtém místě. Zdůrazňuje také, že stránky jsou provozovány pouze v němčině.

11. Žalovaná odkazem na body 15 a 16 odůvodnění nařízení č. 1215/2012 poukazuje na požadavek předvídatelnosti soudní příslušnosti. Tvrdí, že tím, že provozovala svou činnost v lokálním měřítku a její sdělení bylo určeno někomu jinému než žalobci, nemohla objektivně předvídat příslušnost polských soudů. Podle jejího názoru se v dané věci nepoužije čl. 7 bod 2 nařízení č. 1215/2012, ale čl. 4 odst. 1 nařízení, což vede k závěru, že ve věci jsou příslušné německé soudy. Žalovaná rovněž tvrdí, že vnitrostátní soud je povinen požádat Soudní dvůr o výklad čl. 7 bodu 2 nařízení č. 1215/2012.

Průběh řízení před vnitrostátními soudy

12. Rozhodnutím ze dne 5. dubna 2019 Sąd Okręgowy w Warszawie (krajský soud ve Varšavě) zamítl návrh žalované o zamítnutí žaloby, protože měl za to, že podmínky uvedené v čl. 7 bodě 2 nařízení [č.] 1215/2012 byly ve věci splněny. Soud uvedl, že v období od 15. dubna 2017 do 29. listopadu 2018 měly internetové stránky žalované více než 32 000 návštěv z Polska, což znamená, že Polsko bylo na čtrnáctém místě z dvaceti pěti zemí původu návštěvníků. Žalovaná mohla předpokládat, že publikace může být dostupná a být na ní pohlíženo tak, že porušuje osobní práva příjemce, také v jiných zemích, včetně Polska. Mohla také předvídat, že si polští čtenáři mohou všimnout internetového zveřejnění článku, který obsahuje formulaci „polské vyhlazovací tábory“ („*Polnische Vernichtungslager*“). Vzhledem k dostupnosti publikace v Polsku prostřednictvím internetu a kvůli jejímu obsahu může být oblast Polska považována za místo porušování osobních práv a žalovaná mohla předpokládat, že proti ní může být zahájeno soudní řízení u polského soudu.
13. Dne 25. dubna 2019 se žalovaná odvolala proti rozhodnutí Sądu Okręgowego (krajský soud) popsánému v bodě 12 výše. Žalovaná nesouhlasí s rozhodnutím uznávajícím příslušnost polských soudů. Tvrdí, že došlo k porušení čl. 7 bodu 2 nařízení č. 1215/2012 tím, že bylo toto ustanovení na danou situaci použito, a to i přes neexistenci racionální možnosti předvídat soudní řízení v Polsku. Uvádí, že pokud se obsah článku týká jiné osoby než žalobce nebo se netýká žádné konkrétní osoby, nemá žalovaná osoba objektivní možnost předvídat soud, u kterého může být zažalována. Žalovaná tvrdí, že obsah sporného článku je od Polska tak „vzdálený“, bez jakékoliv souvislosti s Polskem, že racionální předvídatelnost soudního řízení v Polsku je objektivně vyloučena.

Použitelné právní předpisy

Vnitrostátní právo

14. Článek 1099 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (občanský soudní řád) stanoví:

„Soud v každé věci zkoumá z moci úřední svou vnitrostátní příslušnost. Zjistí-li, že není vnitrostátně příslušný, žalobu nebo návrh zamítne s výhradou čl. 1104 § 2 nebo čl. 1105 § 6.“

Unijní právo

15. Na tento případ se použije nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, konkrétně analýzy vyžadují čl. 4 odst. 1, čl. 5 odst. 1 a čl. 7 bod 2 ve spojení s body 15 a 16 odůvodnění tohoto nařízení.

Odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

16. V této fázi hlavního řízení nelze rozhodovat o hmotném právu, které se použije při posuzování uvedených návrhových žádání, a tím spíše Sąd Apelacyjny (odvolací soud) nemůže rozhodnout o tom, zda jsou návrhová žádání odůvodněná na základě hmotného práva a zda je žalobce oprávněn je vznést. Po vyjádření účastníků řízení ohledně skutkových okolností věci, včetně důvodů, proč je tato věc předložena polskému soudu, musí Sąd Apelacyjny (odvolací soud) naopak rozhodnout, zda je příslušnost polského soudu odůvodněna podle čl. 7 bodu 2 nařízení č. 1215/2012. Sąd Apelacyjny (odvolací soud) zkoumá otázku příslušnosti jako předběžnou procedurální otázku. Všechny odkazy na návrhová žádání a skutkové okolnosti věci mají za cíl pouze posoudit, zda jsou polské soudy příslušné, či nikoli, a nevyjadřují stanovisko soudu k *meritu* věci. Věcné posouzení žaloby bude možné až tehdy, bude-li stanovena příslušnost polských soudů, a bude v první řadě příslušet soudu prvního stupně.

K první otázce

17. Podle názoru Sądu Apelacyjnego (odvolací soud) je předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru odůvodněné, protože pochybnosti vzniklé v projednávaném případě ohledně výkladu čl. 7 bodu 2 nařízení [č.] 1215/2012 nelze odstranit odkazem na rozsudky Soudního dvora ve věci C-194/16 (rozsudek ze dne 17. října 2017; EU:C:2017:766) a ve spojených věcech C-509/09 a C-161/10 (rozsudek ze dne 25. října 2011; EU:C:2011:685). Ačkoli tato rozhodnutí byla vydána v případech, kdy se žalobci také snažili chránit svá osobní práva před jejich porušováním na internetu, ve všech třech věcech byli však žalobci osobami – právníckými i fyzickými – přímo uvedenými ve sporných publikacích, které je jmenovaly jménem a názvem (firmy v případě společnosti) a poskytovaly informace přímo o žalobcích, které je stavěly do špatného světla nebo zasahovaly do jejich soukromí.

18. Okolnosti věci, kterou v současné době projednává Sąd Apelacyjny (odvolací soud), jsou odlišné. Žalobce není ani hlavní ani vedlejší postavou článku. Tento článek se nezabývá ani Polskem, které je zmiňováno pouze proto, že hlavní postava článku se narodila v Polsku a zde přežila část druhé světové války.
19. Žalobce se však cítil dotčen výrazem „polský vyhlazovací tábor“, který byl v publikaci použit, což je podle jeho názoru pokus o spojování polského národa s vybudováním a organizací vyhlazovacího tábora Treblinka. Samotný žalobce byl vězněm tábora v Auschwitz a v současné době se zabývá činnostmi k zachování povědomí veřejnosti o obětech zločinů spáchaných Němci na polském národu během druhé světové války. Je pobouřen tím, že Němci, kteří se na fóru UNESCO pokusili zabránit tomu, aby Auschwitz nebyl nazýván německým vyhlazovacím táborem, dnes používají termín „polský“ ve vztahu k jinému vyhlazovacímu táboru, i když jsou si vědomi toho, že je to dezinformace, která Polákům škodí.
20. Vzhledem ke klesajícímu historickému povědomí následujících generací Evropanů v čase, v jejichž vnímání druhá světová válka již není zkušeností přímo utvářející postoje a osudy jejich rodičů, ale vzdáleným obdobím v historii Evropy a světa, lze [–] podle Sądu Apelacyjnego (odvolací soud) [–] předpokládat, že existuje reálné riziko, že publikace používající výraz „polský vyhlazovací tábor“ vyvolá u některých příjemců (zejména mladších a méně vzdělaných) chybný dojem, že Poláci vybudovali vyhlazovací tábory a jsou odpovědní za zločiny v nich spáchané.
21. Zdá se, že v rámci požadavků, které jsou kladeny na tisk, lze očekávat povědomí o riziku takového zkreslování jak u novinářů, tak u vydavatelů internetového tisku, zejména pokud pocházejí z Německa. Z historických důvodů by nemělo být překvapivé, že na taková zkreslování nebo zavádějící myšlenkové zkratky jsou obzvláště citliví Poláci, zejména bývalí vězni vyhlazovacích táborů. Když se mluví o Polsku v souvislosti s druhou světovou válkou, nelze opomíjet obecná historická fakta, která by měl německý vydavatel znát, tj. extrémně represivní povahu německé okupace v Polsku v letech 1939-1945. Podle názoru Sądu Apelacyjnego (odvolací soud) by proto pro německou společnost nemělo být překvapením, že výraz „polský vyhlazovací tábor“, který používá na internetu, se může v Polsku setkat s negativní odezvou, a zejména pobouří nejstarší generace, zejména Poláky, kteří sami byli uvězněni ve vyhlazovacích táborech, nebo jejichž příbuzní za druhé světové války zemřeli rukou německých okupantů.
22. Vystává však otázka, zda výše uvedené zvláštní okolnosti, jakož i požadavky kladené na novináře, pokud jde o jejich profesní svědomitost, jsou dostatečné k tomu, aby bylo možné se domnívat, že žalovaná mohla rozumně předpokládat, že v souvislosti s obsahem publikace může být žalována u polského soudu v případě ochrany osobních práv konkrétní fyzické osoby. Nelze totiž tvrdit, že publikace vytýká jakýchkoliv hanebné činy žalobci nebo jinému konkrétnímu Polákovi. Ani nejširší výklad textu neumožňuje dojít k závěru, že SM byl osobou uvedenou přímo či nepřímo v tomto textu.

23. Sąd Apelacyjny (odvolací soud) rovněž uznává, že stejných důvodů, kterých se žalobce dovolává, aby odůvodnil příslušnost polských soudů, by se mohli ve věci proti žalované společnosti na základě sporného článku dovolávat jiní potenciální žalobci, a to Poláci s bydlištěm v jiných členských státech Evropské unie, jako odůvodnění příslušnosti soudů státu, ve kterém mají své centrum zájmů. Pokud by tedy v projednávaném případě existovaly dostatečné důvody pro určení příslušnosti polského soudu, znamenalo by to rovněž patrně uznat, že žalovaná společnost by měla při rozhodování o zveřejnění dané publikace vzít v úvahu, že může být žalována u soudů prakticky v kterémkoli členském státě, s přihlédnutím k přítomnosti Poláků v těchto zemích v důsledku postupných vln migrace před rokem 2004 i po tomto datu. Lidé polské národnosti, kteří projevují oddanost k tomuto národu a plně si zachovávají polskou národní identitu, nepochybně totiž pobývají nejen v Polsku, ale v mnoha členských státech, kde mají centrum svých životních zájmů. Mnoho z nich osobně nebo jejich blízcí předci byli přítomni německými okupanty během druhé světové války poškozeni. Potenciálně každý z nich by mohl podat podobnou žalobu.
24. Je třeba poznamenat, že ve stávající vnitrostátní judikatuře soudy uznaly svou pravomoc v takových případech (včetně rozhodnutí Sądu Apelacyjnego w Warszawie (odvolací soud ve Varšavě) ze dne 9. září 2019, referenční číslo I ACz 509/19, vydaného v analogické věci proti jiné německé společnosti). Sąd Apelacyjny (odvolací soud) v nynějším složení má však pochybnosti, zda požadavek rozumné předvídatelnosti příslušnosti vyplývající z bodů 15 a 16 odůvodnění nařízení lze chápat tak široce, jak navrhuje žalobce. Předpoklad, že obecná negativní zmínka o daném národě nebo jiné početné skupině (náboženské, etnické, profesní) vyžaduje, aby internetový vydavatel předpokládal, že může být zažalován členem takové skupiny před soudem země, ve které má žalobce centrum svých životních zájmů, by ve skutečnosti vedl k určení soudní příslušnosti soudů mnoha unijních zemí v obdobných soudních řízeních. Při publikování obecných informací nebo hodnocení týkajících se širších skupin by tedy internetový vydavatel musel počítat s příslušností soudů mnoha, a dokonce všech členských států Unie. Podle názoru Sądu Apelacyjnego (odvolací soud) by tento účinek právního výkladu mohl být v rozporu s povinností vykládat pravidla o příslušnosti způsobem, který je v souladu s body 15 a 16 odůvodnění nařízení č. 1215/2012. Vzhledem však k tomu, že Sąd Apelacyjny (odvolací soud) není oprávněn provádět nezávislý výklad ustanovení unijního práva budícího výkladové pochybnosti, což je vyhrazeno Soudnímu dvoru, bylo tedy nutné předložit Soudnímu dvoru otázku uvedenou v bodě I.1. výrokové části rozhodnutí.

Ke druhé otázce

25. Otázka zformulovaná v bodě I.2. výrokové části rozhodnutí bude vyžadovat odpověď, pouze pokud Soudní dvůr uzná, že v zásadě lze příslušnost určit podle čl. 7 bodu 2 nařízení č. 1215/2012 také ve věci týkající se ochrany osobních práv, v níž se sporná internetová publikace nevztahuje přímo na žalobce, ale obsahuje

odkazy na skupinu lidí, např. na národ, jehož je žalobce součástí a se kterou se silně ztotožňuje.

26. Pokud by byla taková zásada uznána, bylo by nutné stanovit podrobnější kritéria pro posouzení, a proto je potřeba výklad, zda by taková kritéria mohla zahrnovat na jedné straně zvláštní charakteristiky žalobce popsané v bodech 2 a 19 a na druhé straně okolnosti popsané v bodě 10, vznesené žalovanou, jako je profil a dosah internetového časopisu, jazyk publikace a internetových stránek, krátký čas, po který byl sporný výraz na těchto stránkách, jenž byl následně opraven.
27. Podle názoru Sądu Apelacyjnego (odvolací soud) výše uvedené okolnosti odůvodňují přerušení hlavního řízení a postoupení věci Soudnímu dvoru k rozhodnutí o předběžných otázkách položených ve výrokové části rozhodnutí.

[omissis] [podpisy]

PRACOVNÍ DOKUMENT